

PAGINA

MAANDAG 29 JULI 1991

‘Duur’ gedicht scheidt band tussen Ier en Japanner

Dichter René Seghers op het dak van een onlangs in Amsterdam ontruimd kraakpand.

FOTO: GUIDO VAN DOOREMAALEN

door Marjolein Rietman

Onbestemd luister ik naar zijn mooie woorden, gedragen door de wind zeggen ze niets, ze zijn onbestemd, ze verleiden de leegte

Dit gedicht van René Seghers vormt de basis cq. de aanleiding van het kunstwerk dat deze Enschedese dichter tussen Ierland en Japan hoopt te realiseren. Het is een monsterklus, zo blijkt wanneer hij zijn plannen ontvouwt, maar eenmaal achter de rug zal het zeer waarschijnlijk een bijzonder resultaat hebben.

In het kort komt het hier op neer: Het bovengenoemde gedicht zal worden voorgedragen in 508 steden en dorpen tussen het Ierse Clifden en het Japanse Tokyo. Die voordrachten moeten geschieden door plaatselijke bewoners in het lokale dialect. Daarvan worden video-opnamen en foto's gemaakt. Hierbij komt een begeleidend boekwerk en uiteindelijk zullen deze ingrediënten tesamen een tentoonstelling vormen. Die dan in diverse plaatsen op de gemaakte route zal worden geëxposeerd. Met betrekking tot dat laatste bestaan reeds overeenkomsten met het Rijksmuseum Twenthe in Enschede en de Nationale Gallery van Harbin in Heilongjian in China. Het project heeft als titel meegekregen: Banden.

Zo verteld lijkt het een fluitje van een cent, maar dat is schijn, want Seghers is al vanaf 1989 bezig met

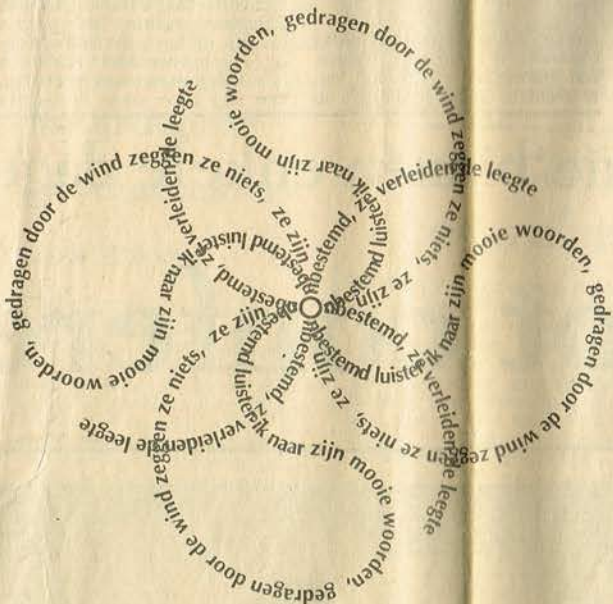
de realisatie van dit project. Het merendeel van de tijd wordt besteed aan het enthousiasmeren van sponsors. Want een zo klein gedicht op een zo grote schaal brengen, vergt de nodige pecunia. De dichter heeft een begroting gemaakt van 113.000 gulden en zegt daarover: „Dit is misschien wel een record-opbrengst voor één gedicht en dat terwijl de poëzie toch het minst commerciële deel van de kunst is.”

Het is een heel speciale manier om een gedicht onder de aandacht te brengen, maar dat is niet het enige dat Seghers ermee voor heeft. Het heeft niet voor niets de titel Banden meegekregen. „Het laat horen hoe mensen met taal door elkaar zijn verbonden, het gedicht stelt een daad. Het is een wezenlijke verlegging van de grens van de taal, het is dus eigenlijk letterlijk en figuurlijk grensverleggend.”

Met betrekking tot die grenzen; de 26-jarige Enschedeër gaat er nogal wat over tijdens de voordrachtenreis. Zoals gezegd begint hij in Clifden als uiterste westpunt van Europa. Vanaf deze plaats heeft hij over de kaart een rechte lijn getrokken naar het uiterste oostpunt van Azië, Tokyo. Vervolgens heeft hij alle plaatsen en dorpen zo dicht mogelijk bij deze rechte lijn in zijn reisschema opgenomen. Tevens doet hij een aantal grote steden aan, waarmee hij in sommige gevallen een flinke uitschieter op de rechte lijn maakt. Dat is gedaan om het voor de beschouwer enigszins herkenbaar te maken. „Het kan een houvast zijn bij het overzien van de enorme afstand die overbrugd moet worden,” aldus Seghers.

Abstracte vorm

Het gedicht Onbestemd staat aan het begin van dit verhaal weliswaar netjes in regeltesjes onder elkaar, maar dat is niet de manier waarop het gepresenteerd wordt. Op de bijgaande afbeelding is te

Het gedicht 'Onbestemd' zoals het is vormgegeven door de schrijver.

zien hoe Seghers het gedicht heeft vormgegeven. „Door de door mij gekozen vorm heeft het het Yin/Yangsymbool in zich, maar ook de kruissymboliek. Net als bij mijn

zijn met elkaar verweven. Maar ook is de vorm wezensbepalend”. De tekst roteert vier keer over de O van onbestemd en is al naar gelang de beslissing van de lezer

Bijzonder kunstproject van Enschedese dichter

andere gedichten is de vorm abstract, maar wel bepalend voor dit ene gedicht. Het heeft een communicatieve functie, vorm en inhoud

oneindig of eindig, omdat het keerpunt van de tekst in het woord onbestemd ligt. Bij het gedicht horen ook kleuren. Onder elk van de

vier cirkels is een kleur aangebracht: rood, geel, groen en blauw.

Deze staan voor de kleuren van de Olympische ringen. De vijfde zwarte ring wordt weergegeven door de tekst. Dit heeft alles te maken met de verbroederingsgedachte die ook een rol speelt in het project, waarbij de dichter opmerkt, dat verbroedering tegelijkertijd ook een strijd kan zijn, zoals bij de Olympische Spelen het geval is. „In het gedicht is een combinatie van een op zich onafhankelijk beeld (de ringen) met de tekst ontstaan. Het gedicht heeft zelf ook een individuele vorm waarmee de ringen samensmelten. Zo is een combinatie ontstaan waarin tekst en beeld elkaar dragen en versterken.”

Het was voor Seghers niet gemakkelijk om het benodigde geld voor zijn kunstwerk bij elkaar te krijgen. Het bleek duidelijk een kwestie van „als er een schaap over de dam is volgen er meer”. Maar dat ene schaap was niet zo snel. Het eerste financiële deurtje waar hij aanklopte, was dat van de gemeente Enschede. Daar kreeg hij eerst een paar keer nul op het rekest. Maar Seghers is, zo blijkt ook uit het verdere verloop van zijn speurtocht op zoek naar geld, een vasthoudend type. Bovendien (en dat nauwelijks iets waar bij een kunstenaar direct aan denkt) niet gespeend van een zakelijke inslag. Na ettelijke malen vragen bleek Enschede bereid hem 5000 gulden te geven voor zijn project. En zo kwam het balletje aanrollen. Een flink aantal andere, vooral Nederlandse, gemeenten waar hij met zijn gedicht doorheen komt, blijken ook over de brug te willen komen met bedragen variërend van 500 tot 1000 gulden, al naar gelang de grootte van de gemeente. Maar in veel gevallen niet zonder slag of stoot, zo illustreren zijn

belevissen in de gemeente Muiden: „Alleen de burgemeester van Muiden was voor het project. Hij belde me en zei: ik krijg niemand mee. Als je wilt dat het wat wordt, moet je het zelf maar komen verdedigen in de gemeenteraad. Dat heb ik gedaan en met succes, want aan het eind van de avond was iedereen om.”

Op dit moment moet de Enschedeër alleen nog de benodigde geluidsapparatuur zien te regelen en dan kan hij op pad. Hij hoopt daarvoor de bekende firma in het zuiden des lands te kunnen strikken als sponsor, want ook enkele andere (grote) bedrijven hebben inmiddels hun steentje bijgedragen.

Kaart

Op zijn reis doorkruist de Enschedeër Ierland, Engeland, Nederland, Duitsland, Polen, de Sowjet Unie, Mongolië, China en Japan. Seghers denkt er vier tot vijf maanden over te doen, waarschijnlijk in twee fasen: eerst Europa en dan Azië. Om in beeld te brengen hoe groot de reis is, exposeert hij momenteel (tot 17 augustus) in de galerie van Pieter Brattinga op de Prinsengracht in Amsterdam een buitenmodel van de routekaart. Deze is op zichzelf al behoorlijk lang (hij bestaat uit een aantal aan elkaar geplakte stukken kaart, die door Seghers zelf tot een geheel zijn herdrukt), namelijk 4.20 meter, maar in de galerie kun je bijna moe worden als je een paar keer tussen begin- en eindpunt op en neer loopt. Zeventien meter kaart met „onderweg” bij iedere grensovergang het gedicht in de desbetreffende taal. Daarin is al enigszins te zien hoe de verschillende talen niet alleen als taal op zich maar ook in de vorm van de letters in elkaar overvloeien. Grenzen worden verlegd of vallen geheel weg, in de meest letterlijke

zin van het woord. Want gaandeweg de opzet van dit project, verviel de grens tussen de beide Duitslanden. De routekaart was inmiddels al gedrukt, zodat daarop nog wel over de Bondsrepubliek en de Duitse Democratische Republiek wordt gesproken.

Seghers is goed te spreken over het tot nu toe behaalde resultaat. „Toen ik ermee begon werd ik dik uitgelachen, want niemand kende me. Maar ik heb een comité van aanbeveling en dat heeft veel geholpen. In dat comité zitten onder andere de burgemeester van Enschede en de cultuurrattaché's van de diverse betrokken ambassades. Omdat er steeds meer mensen en gemeenten mee gingen doen, ontstond er een sneeuwbal effect. Ik ben er trots op, want het is toch wel bijzonder dat zij aan een hun onbekende kunstenaar geld geven. Wat dat betreft ben ik ook bijzonder ingenomen met de duizend gulden van de Duitse gemeente Gronau, want het is heel bijzonder dat een lagere Duitse overheid zoiets doet.”

Het is de bedoeling om tijdens de reis per dag ongeveer vijf dorpen en steden te bezoeken. „We moeten flink doorwerken en alle schijn van vakantie vermijden, want dat kan ik natuurlijk niet maken tegenover mijn sponsors”, merkt hij op. De ene keer zal het aantal van vijf gemakkelijker worden gehaald dan de andere keer. Want het gaan van plaats naar plaats en het vinden van een geschikte voordrager vergt uiteraard de ene keer meer tijd dan de andere keer. Het opzeggen van het gedicht in ieder geval niet de meeste tijd in beslag nemen, zo blijkt wanneer Seghers het aan het eind van het gesprek zelf nog even voordraagt. Ik kijk op mijn horloge: acht seconden.